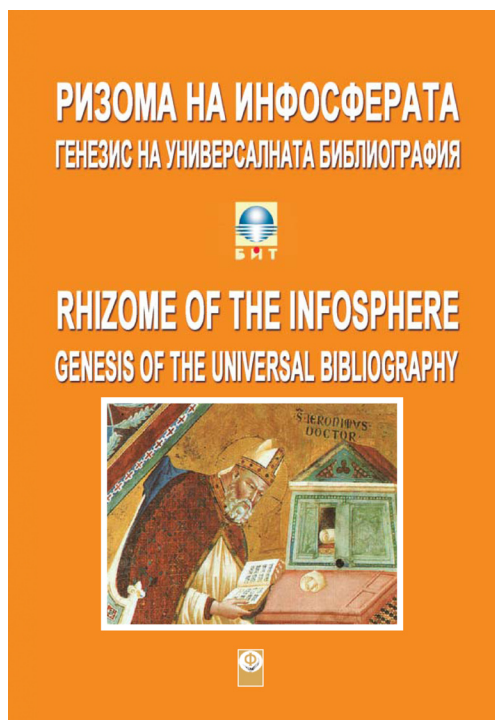

Философия на библиографията като изкуство в душата на художник (overt / covert). Дейксис на ризомата на инфосферата

д-р Николай Василев
vasilef2009@abv.bg

Куманова, А. Ризома на инфосферата : Морфология на библиографията : Генезис на световната универсална библиография : Теория на библиогр. форма : Учебник по общо библиографознание / Предг. ред. С. Денчев ; Обща ред., дейксис Н. Василев ; Експертна ред. Н. Казански ; Библиогр. ред. М. Максимова ; Терминолог. ред. Д. Ралева ; Справочно-информ. ред. Ц. Найденова, А. Даскалов ; Рец.: А. Соколов, В. Леонов, И. Теофилов. – София : За буквите – О писменехъ, 2012. – 1-442, I-CCCLII, 443-534 с. : 350 ил., 59 сх., 22 репрод. – (Факлоносци ; IV). – Списък на цит. лит.: 1440 ном. назв. – Табл. на термините и понятията, използвани от евро-американските специалисти през XVIII-XXI в. за диференциация на библиогр. явления, имащи отношение към формата на библиогр. информация: 1180 назв. на 20 ез. – Именен показалец ; Географски показалец ; Показалец на заглавията ; Списък на съкращенията.

Юбил. изд., посветено на 250-годишнината от написването на „История славяноболгарская ...” от Св. о. Паисий Хилендарски.

Публ. и в: <<http://www.local.svubit.org/2009/03/08/open-da>> – до 30.09.2010; от 30.09.2010: <<http://www.sno.unibit.bg>>.

I. Симптоматика

Учебникът по общо библиографознание „Ризома на инфосферата: Морфология на библиографията” е изследван със сложна симптоматика.

Тук трябва да се осъзнаят както видимата, така и невидимата култура на поведение в науката на новото време. Езикът, който формира психологията на това поведение, е на практика модерно структурирана интегрална величина от трите извора на съвременната семиотика:

- Синтактиката (отношението на фактите от историята, теорията и настоящето на библиографията, позиционирани един към друг);
- Семантиката (отношението на хуманитарната библиография – разговаряща със съвременния реципиент на информацията /с. 82/ – към културните знаци, породени в историческото време и пространство);
- Прагматиката (практическото приложение на библиографията в изграждането на цивилизацията).

Синтактиката на „Ризома на инфосферата ...” строи ризоматично свързан текст, който според проф. Александра Куманова – моделира „компендиум по библиография от трета степен (свод на универсалната библиография, която онтологично е от втора степен на информационно моделиране!), защото подобно на кълбото на Ариадна (!) формата на библиографската информация, когато пулсира в регистрите на информационните комуникации, ги извежда от лабиринта на хоризонталното им разположение, за да ги трансформира като производни от порядъци на информационни реалии, структурирани вертикално” (с. 448).

Сетивното съдържание на „Ризома на инфосферата ...” е изградено върху микро- и макроположения, които структурират връзките на универсалните библиографски явления както в отделни страни и ареали, така и в света като цяло, но едновременно в: теорията (гл. 1, с. 69-140); историята (гл. 2

с. 141-318); и класификациите (гл. III, с. 319-380).

Тук историята на българската библиографоведска мисъл е съизмерена със световната история, вградена е в нея и много пъти се оказва нейна съвременница, дори предходница („Списъка” в „Симеоновия изборник”; неговата нова редакция, направена от Св. митрополит Киприан; историографския план на „История славяноболгарская ...” на Св. о. Паисий Хилендарски, поставящ българската история в контекста на световната патрология и история; изграждането на основите на вторичнодокументалната екстериорика за България от акад. Н. Михов; „Пътя към книгите” на проф. Т. Боров) ...

В „Ризома на инфосферата ...” е изразена синтактична цялост, която структурира философското и семантично единство на информационен поток. Информацията е поднесена изящно, филигранно, визуализирано, опознаващо, опознаваемо.

II. Методология

Методът, чрез който се представя елегантният библиографски модел на човешката цивилизация, е: системно-структурен; концептуално-текстологичен и културолого-феноменологичен.

Водещи тук са следните принципи: отделянето предшества обединяването, по-скоро самото то е род на единение; не е достатъчно множествеността от форми да се мислят като единство; единството от форми следва да се мисли като тяхна множественост (с. 139).

Философското и семантичното единство на информационния поток изгражда границите на библиографоведската теория и прагматика както във високата наука, така и в чисто приложния план на педагогиката. Интересното в това интелектуално съзвение са ретикулите и ризомите, които нямат аналог в световната библиография.

За този факт проф. Аркадий Соколов казва: „А. Куманова за пръв път в световната библиографска наука се обърна към ретикулите и ризомите, за да разкрие същността на библиографските реалии. По този начин тя направи новаторски принос в методологията на библиографознанието, който трябва да се оцени подобаващо” (с. 484).

Своеобразен паралингвистичен текст надстроява учебника на проф. Александра Куманова. Тук поради тези ретикули и ризоми формата на съдържанието сякаш пулсира. Усещането е, че съдържанието на формата непрестанно се мени, предизвиквайки въображението на читателя с лингвосемиотични метафори:

- дъгата – сиянието на ноосферата, формирано от структурите на библиографията (документална, адресна, същностна, видова, функционална, съдържателна, организационна: встъпление: с. 13-46);

- кълбото на ариадна – формата на библиографската информация (заключение: с. 381-418).

Теорията на библиографската форма се оказва и в контекста на чистата история на библиографията, и в теориите на библиографознанието, но и в регистрите на историята на хуманитарните науки. Тя присъства и в ареала на изобразителното изкуството, където сякаш иска да компенсира отсъствието на директно говорене чрез художествени фигури (тропи) в синтактиката, семантиката и прагматиката на „Ризома на инфосферата...”.

Казвам всичко това, тъй като в този учебник скрито, невидимо „говори” и езикът на метафората – езикът на обобщеното, пулсиращото, ритмичното човешко знание, опознаващо себе си, но чрез себе си, защото е подтикнато към игра от своята лична история. Това е проява на същия оня драматургичен „подтик към игра”, с който Шилер определя „жизнения образ” и красотата като източник на равновесие в природата (Шилер, Ф. Письма об эстетическом воспитании человека. Собр. соч. В 8 т. Т. 6. М-Л, 1950, с. 332).

Изящната форма, каквато безспорно притежава „Ризома на инфосферата ...”, е родена от душата на художник (Ното creator на постмодерния свят), който разкрива представата си за изкуството на библиографията с всички средства на науката като изкуство. Феноменът, който поражда случващото се в „Ризома на инфосферата ...”, е преди всичко интерактивен модел, чрез който информацията, разбираана като ментален „реактив на битието и съзнанието на човека” (с. 87), е динамично единство, постигнато както чрез философията и науката, така и чрез изкуството.

III. Хиперструктура

Учебникът е структуриран в семантично и текстово единство, което на практика съчетава четири книги, поднесени не в линейна форма, а сферично (като фрактали, излизачи от една точка – тази

точка е грандиозната философска идея за единството на света, изградено от много равнища). Елемент от това единство е формата на библиографската информация. Затова класификацията на видовете знание е описана, а хуманитарното знание е диференцирано по предмет (съдържание) и по подход (ретикуларна модулация на еволюционен генезис). Формата на библиографската информация в учебника е показана като проява на хуманитарното знание по подход в четири посоки:

- теория на универсалната библиографоведска форма (Встъпление /с. 13-46/; Предисловие /с. 47-68/; Гл. I /с. 69-140/; Заключение /с. 381-418/);

- история на универсалната библиографска форма (Гл. II /с. 141-318/);

- класификационни построения на универсалната библиографска форма (Гл. III /с. 319-380/);

- таблица, поднесена в азбучен ред по 1180 наименования на библиографските форми, срещани на 20 езика в литературата на XVIII-XXI в. (с. I-CCVIII).

В менталното ядро на този труд се крие самата форма на библиографската информация: „цялостна обобщена представа за библиографските реалии, получена с помощта на ретикуларния начин за установяване на връзки в областта на библиографията, явяваща се неотделима част от информационното пространство” (с. 36). Към това ментално ядро са ориентирани траекториите на всичките структурни части на учебника.

Във видимата основа на труда е положена историческата морфология на универсалната хуманитарна библиография. Тя е изградена върху показването на историята на библиографските форми, осъществено в съответствие със сравнителното изучаване на историологичните библиографоведски възгледи на учените със световна слава: Г. Шнайдер, Л.-Н. Малклес, А. Тейлър, К. Р. Симон и И. В. Гудовщикова.

Класификационната структура, по която се интерпретират универсалните библиографски произведения, е вкоренена в универсалния библиографски каталог на Калимах Александрийски (III в. пр. н.е). Тя отразява генезиса на библиографската форма, който е проследен във времето до международните универсални библиографски указатели на планетата (XX-XXI в.). Като основна тук се извежда линията Ф. А. Еберт – Г. Шнайдер, осмислена и проследена в световния библиографски процес като „немска” (в западноевропейското библиографознание). В съответствие с „немска”-та линия са англо-американската, руската, централно- и източноевропейската линии на библиографоведската мисъл. Следва да се подчертае, че третираните в този учебник ареали на библиографията и библиографознанието не са географски, а културни понятия (с. 139).

В единен систематично-азбучен ред са представени естествено структурираните порядъци от 1440 източника на 20 езика, базиращи учебника. Самите те са поднесени във вид на ризоматична структура. Мощен справочен инструментариум обезпечава ключове към текста и библиографската му база, която включва показалци: именен, географски и на заглавията на документалната информация. В 59 схеми и 350 илюстрации към текста на учебника се виждат и изображенията (а в списъците на тези обекти – и подробните им описания).

Феноменално е включването на репродукциите на 22-те емблематични творби на изобразителното изкуство, чрез които символно се олицетворява в съответните библиографоведски схеми еволюцията на универсалната библиографска форма. На практика тук пределно ясно е разкрита и скритата метафора на изследването, която „разговаря” с читателя и посредством езика на обобщеното, приобщаващото, хуманизиращото човешко знание. Списъците на названията на визуализиращия материал са едновременно и въпросите по проблематиката на учебника.

С учебника „Ризома на инфосферата ...” се обогатява преподаването не само по общо библиографознание, но и по хуманитарния комплекс на познанието, който е най-слабо проучената сфера на знанието. Хуманитарният комплекс на познанието съвпада със световната универсална библиография, структурираща го чрез когнитологичния контекст на информатиката, зародилата се в лоното ѝ. Този учебник изгражда езика на комуникацията между световния универсален културен процес и различни негови измерения във времето и пространството, показвайки библиографската природа на подобен планетарен обхват чрез света на писмените документи, плод на човешката менталност.

В „Ризома на инфосферата ...” е представен генезисът на теорията, историята и класификациите

на универсалната библиография. Тук те са лесно наблюдаем, обозрим и запомнящ се цялостен феномен на моментната картина на културната вечност – настоящето, снета в учебника. Така пределно лапидарно са обхванати 24 века, завихрени като тектонично единство, което е пригодно за справочно-информационни цели (от III в. пр. н.е. до XXI в. – пред нас е една енциклопедия, която включва към 2 000 творения на библиографска информация и съпътстващите ги и поражданите от тях концепции на над 4 000 творци на инфосферата).

И видимата (overt), и невидимата (covert) страни на този планетарно кристализирал генезис работят в една и съща посока. На читателя е предоставена възможността той да използва не само известните в историята и настоящето начини на поведение в информационното пространство, но и да проявява своята непредсказуемост, присъща на всеки индивидуален информационно-комуникативен акт. Това е в съответствие с реализиран хуманитарен акт – защото обхватът на съзнанието е творецът!

Всичко това разкрива сложната симптоматика на „ризома на инфосферата ...” – учебник за *modus vivendi* на философията на библиографията – хуманитарната библиография /по подход/).